

פרוטוקול מס' 72
מישיבת ועדת הכספים
שהתקיימה ביום ד', כ"ו אייר תשי"ג
בשעה 8.45, 21.5.52

- משתתפים:
- י. גרוני - היו"ר
 - ח. אריאב
 - י. אפרתי
 - י. גדר
 - א. ס. גביחובסקי
 - ש. דלין
 - א. הוצפלד
 - ק. לוז
 - ז. טוזאליב
 - י. פורדר
 - א. ציזלינג
 - מ. קלמר
 - י. רוקח
 - ד. שרי

נעדרים: ט. סנה

- משתתפים:
- ש. האוצר - א. קפלן
 - ד"ר ברגמן - הממונה על הכנסות המדינה
 - ד"ר גלט - משרד המשפטים
 - מר קיטרון - משרד המשפטים
 - מר ספיבק - משרד האוצר.

- סדר-היום:
1. אישור ערכויות;
 2. חוק לתיקון פקודת מס-הכנסה.

היו"ר י. גרוני: אנני פותח את הישיבה.

ראשית, ברצוני להודיע לחברי הוועדה שישיבת ועדת הכספים שנועדה ליום סחר בתל-אביב, מתבטלת, לפי בקשתם של אחדים מהחברים. ישיבות ועדות המסנה תקיימן כפי שהודע. ועדות המסנה הן: ועדת מסנה לעניבי מבקר המדינה, ועדת-מסנה לעניבי החשמל, ועדת מסנה לעניבי תקציב הבטחון, ועדת-מסנה לעניבי נכסי נפקדים, ועדת מסנה לעניבי משכורות. יש עוד להקים ועדת מסנה לעניבי חוק המטבע. אשר לשיתופם של חבריה שאינם חברי ועדת הכספים אצבעועדות המסנה, לא יוכלו להשתתף כאלה בוועדות המסנה לעניבי תקציב הבטחון ולעניבי מבקר המדינה.

ברצוני לקרוא לפני חברי הוועדה מכתב שקיבלנו מהאוצר. לאחר שאישורו אומל את חוק הערכויות, נשלחה בקשה לאישור ערכות.

"בהמשך למכתבנו מ-31.3.52 בענין אישור ערכות להלוואות בט"ל 3,000,000 ל"י למטרות של מימון קניית היבול החקלאי לשנה זו, הננו מבקשים את ועדת הכספים לאשר לנו מתן ערכות נוספת ע"ס 500,000 ל"י (חמש מאות אלף לירות ישראליות) למטרות של מתן הלוואות למימון אסון זרעי תפוחי-אדמה ובצל. ההלוואות תינתנה מטעם בנק זרובבל תל-אביב ובנקים אחרים בתנאים ודמים לאלה של ההלוואה של 3,000,000 ל"י. הפועון ייעשה בחמישה תשלומים חדשים, הואשון ב-20 לאוקטובר 1952 והאחרון ב-20 לפברואר 1953."

לדברים אלה היה הד גם בעתויות אצבע בעקבות ועידת תנובה. ענין המימון של היבולים נמצא במצב קשה, ואני חושב שאנו יכולים לאשר את הערכות.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
21.5.52

למי ניתנת ההלוואה?

י. רוקח:

למוסדות השיווק. במסגרת הישיבה נשמע הסברים מפי
מר אפרתי.

היו"ר י. גורדי:

אשר לערכות שניתנה בשבוע שעבר לעיריית ירושלים,
אני רוצה רק לקבוע שיש לאשר זאת באופן פורמלי.

ר. שרי:

אני מבקש תיקון: למרות ההודעה ששמענו כאן, ההלוואה
מיועדת לתשלום מסכורת העובדים שהפסיקו את עבודתם,
ולא לצרכי המים כפי שהודיע כאן מר אלישר.

היו"ר י. גורדי:

שמענו כאן את הודעתו של מר אלישר בנוגע לבקשת הערבות.
אם השתמשו בה שלא לאותה מטרה - יש לבדוק זאת, וזה
עולה בקנה אחד עם בקשתו של חבר הכנסת טרזאליב לבדוק את ביצוע ההלוואות
שניתנו עליהן ערבויות מסלתינות.

י. רוקח:

אני בני מסכים לכך שכאשר נותנים ערבות ידועה, אנו
חבר ועדה ויודיע שלא הוציאו אותה כפי שבקבע.

ר. שרי:

כחבר מועצת העירייה אשר השתתף בהחלטה ובאישור קבלת
ההלוואה של 75,000 ל"י, אני מודיע שהעירייה אישרה
קבלת ההלוואה של 75,000 ל"י על מנת לעמוד בהתחייבויותיה כלפי העובדים,
וההודעה שנמסרה כאן על ידי מר אלישר שכסף זה נדרש מיד מפני שחבר לא יהיו
מים - אין לה יסוד. אני אחראי לכל מלה שאמרתי.

י. רוקח - א. ספלון:

אלו הן שתי פעולות נפרדות. ענין המים כבר סודר.
במידה שאני יודע את העניינים, עירוב מר אלישר שני
דברים. נכון שהוא בא אלי בשבוע שעבר וביקש שני דברים גם יחד. ענין המים
בירושלים היה בכל רגע לקול בסכומות, וצריך היה לסדר זאת מיד. כסו-
כן היה הענין הדחוף של שביחת העובדים, לשם כך ביקשו 35,000 ל"י. אולם אני
חושב שאנו מנפחים את הענין ללא כל צורך. אני שמח להודיע לוועדת הכספים שלאט-
לאט מתרגלים אצלנו לשמור על החוק, והבנקים סירבו לתת את ההלוואה אחרי
קבלת הערבות, כי ידעו שוועדת הכספים טרם אישרה את חוק הערבויות, והיה צורך
להגיד להם שאם ועדת הכספים אמרה, יש כל הסיכויים שהכנסת תאשר את החוק.

י. רוקח:

לדעתי היתה כאן מעילה.

ר. שרי:

כתור חבר ועדת הכספים נפגעת כאשר במקום להופיע בפני
ועדת הכספים, בצורה נאותה ואמתית, הופיע מישהו
וביקש ערבות למטרה שלא הוחלט לבקש עליה הלוואה.

היו"ר י. גורדי:

לא נאמר שהיתה מעילה, אלא שהשימוש בכספים האלה שלא
לאותה מטרה שהוכרוז עליה בישיבת העירייה.

י. רוקח - א. ספלון:

אם האישור היה למטרת המים - אני מבקש לשנות את האישור.
מטרתנו היא לעזור לעיריית ירושלים. היתה מבקש לכתוב,
ללא קביעה התפקיד: לאשר לעיריית ירושלים ערבות על סך 75,000 ל"י, בין אם
היא תשמם בכסף להטרת ענין המים או לתשלום חובות.

הוחלט: לאשר ערבות לעיריית ירושלים על סכום של 75,000 ל"י.

ר. שרי:

יחד עם ההחלטה היה נכון מצידנו להודיע למר אלישר
שאנו חושבים שהיה יותר נכון אילו נמסרה לנו
אינפורמציה מווייכת למה הוא מבקש את הערבות.

י. רוקח - א. ספלון:

אני אצא אבדוק את המצב ואמסור לכם תשובה.

היו"ר י. גורדי:

קיבלנו גם מכתב בענין חברת החשמל בזו הלשון:

"אודה לך אם תעביר לאישור הוועדה את הערבות
שנתכספו לתת עבור חברת החשמל הא"י בע"מ. בגבול של 750.000 ל"י לרוב."

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
21.5.52

שר האוצר - א. קפלן:

מתוך הסכום של 2,400,000 אג"ל, החצי הוא כסף שחייבים להם ולא צריך לשלם, וחצי שהוא מיסוך כלומר: חצי - כסף ישן, וחצי - כסף חדש. הם רוצים ערבות מלאה. וזה מחוץ לערבות השלישית, ואני טוען שאי-אפשר לתת את כל 3 הדברים בבת-אחת.

היו"ר י. גורני:

מתקבל על הדעת מה שאמר חבר הכנסת אריאב, שאין אצאאאאאא לכהלא את הערבות הפוליטית בתוך המסגרת של 10% ערבות מלאה, אולם אין זה מתיישב מבחינה פורמלית. בכל מקרה שנרצה להגדיל את האחוז מעל ל-10%, יהיה צורך בהחלטה פה אחד, וכאן אפשר לעשות גם בעניין זה.

י. גורני:

אני לא מסכים.

היו"ר י. גורני:

אם אחד מהחברים איננו מסכים - אין זה מתיישב מבחינה פורמלית.

א. הרצוג:

אינני מבין מדוע האוצר מביא שאת לפנינו. מצידנו יכולנו להגיד שאין אנו נותנים ערבות כלל. יש לנו טענות רבות כלפי הבנק הלאומי, ועכשיו גם כלפי בנק ברקליס. אבל האם האוצר צריך לשאול אותנו באילו תנאים לתת את הערבות? אנו נותנים לאוצר יפוי כוח להחליט אם לתת את הערבות, ואם כן - בתנאים הטובים לו ביותר ולתת מה שפחות.

י. פורדר:

לדעתי לפנינו אחת השאלות החשובות ביותר והקשות ביותר, מפני שאם מדברים על אצאאא מספר של דלק - פה ישנה אפשרות להבטיח סכומים נוספים בלירות. אני מאוכזב קשות מן העובדה שהגענו בשנה זאת רק ל-3,5 מיליון תיבות. אפשר להגדיל זאת, ואני מציע לקבל החלטה שיהיה בשנה הבאה אצאאא יצוא של הדריים לפחות של 6,5 מיליון תיבות.

אני בעד הערבות אצאא הפוליטית. לפי כל המסיבות ברור שתהיה הכנסה גדולה יותר מאשר 2,000,000 אצאאא הדולר של הערבות. לכן אפשר לתת את הערבות הפוליטית. אני א נגד ההצעה האומרת לא אצאא להתחשב במסגרת של ה-10%. אם יהיה פעם אסון בינלאומי, תצטרך המדינה לשלם דוקא את הערבויות האלו. לכן אינני רוצה שיהיו לנו 16,000,000 ל"י ערבויות נורמליות ונוסף לכך הערבויות הפוליטיות. זה יוכל להיות סכום כזה שיסכן את המדינה ביזמן מלחמה בינלאומית.

ז. סוזאייב:

אינני רוצה להגן על הבנקים אבל אני חושב שבנקים מסלאים במדינה תפקיד חשוב מאד. הם באמנים לפקדונות של האוכלוסיה, ולי נדמה שאין אנו רואים את כל הבעיה באור הנכון. האם שר האוצר איננו חושב שיצאו גבול שהבנקים אצאאאאא אינם יכולים לעבור אותו בקשר עם הליקביות? אנו לאשרים ערבויות מחוץ לליקביות, ואני יכול להניח שיש חובות של האוצר והמדינה לזמן קצר נוסף לכך. האם באופן אובייקטיבי אין אנו הולכים בעצמנו לקראת סיכון המצב של הבנקים? האם לא נוצר מצב שהאוצר עצמו חייב להיזהר לא לדרוש את האשראי מהבנקים? אולי הבנקים הגיעו למצב כזה שהם מסכנים את הפקדונות?

ש. דיין:

מהו היצוא של התפוזים?

שר האוצר - א. קפלן:

היצוא השנה ברוטו בלי מיסים יהיה 7,000,000 בערך. מזה יש להוריד כ-40% חמרי אריזה. השנה זה הפה קצת פחות, כי הם מכרו שיריים של השנה הקודמת, אבל בדרך כלל חמרי אריזה מהרוים כ-40%.

ש. דיין:

היצוא הזה ראוי לקרדיט של 4-5 מיליון, והבנקים היו צריכים לתת זאת ללא כל פחד. אם אנו חייבים לאשר ערבויות - יש לאשר אותן לצרכי ייצוא לשם יצוא, בענפים כגון זה. יש להכיל בין ערבות לצורך כזה ובין ערבות לצרכי בניין, למשל. אני אפוא בעד ההצעה שאם צריכים נהיה לתת ערבויות לסוגים אלה, מותר לעלות על ה-10%. אני מתנגד להחלטה פה-אחד. בגלל חבר ועדה אחד אי-אפשר יהיה להוציא לפועל דברים שהרוב המוחלט הוא אצ בעדם. אני תומך על הלחץ לטובת היצוא, אולם יש לזכור שבארץ שרר מצב של אי-שובע אצ במזון.

ח. אריאלי:

בענין החשמל מאשרים את הערבות מיד, ללא כל פחד שמא יגרום הדבר לסתימת אפשרות של ערבות אחרת. ופה, בענין כה חשוב, מתחילים מיד לעשות חשבונות מה אם יתקרב הסכום ל-10%. לכן אמרתי שכדאי אולי לעבור את הגבול של 10% בערבות הפוליטית. אשר לענין היצוא, זה מביא אותי לשאלה של המו"ם עם המשלה בענין השערים. הפרדסנים מעוניינים בעצמם ביצוא מכסימלי, אבל בתנאי שיקבלו במטבע זר את כל הדרוש להם. על-כל-פנים, אי-אפשר לדבר על זרישה של יצוא מינימלי של מספר תיבות. אפשר לכל היותר לדבר על אחוז מסויים מן הייצור.

מה שמוזר בענין זה הענין של הערבות השלישית, למפרעוח לעיבוד. אם באמת רוצים חברי הוועדה שיהיה יכול טוב ומכסימלי - אי אפשר להיות כאן קמצנים יותר מדי. הייתי משאיר לשר האוצר לתת את הערבות בגבולות שייראו בעיניו. אולם אם ~~אחראים~~ מתעכבים עכשיו כספים של השנה הקודמת ואין לפרדסנים במה לעבד את הפרדסים - הרי זה מקלקל את היצוא.

היו"ר י. גורני:

פקחנו ~~אצא~~ בדיון על ערבות של 500,000 ל"י בוספות לחקלאות. חבר הכנסת וסגן שר החקלאות אפרתי ישיב לנו כעת על השאלות שנתעוררו בראשית הישיבה, מי יקבל את ההלוואה וכדומה.

(שר האוצר יוצא)

ז. סוזאני:

שאלתי מקודם שאלה בנוגע לאשראי, בנוגע לליקבידיות, ושר האוצר לא השיב. אנקש ממנו תשובה על שאלותי.

היו"ר י. גורני:

אני חושב שענין זה יתברר יותר בוועדת המשנה.

י. אפרתי:

האיסוס ייעשה על ידי המשוקים הקואופרטיבים ומשורק אחד או שנים פרטיים; תנובה, טנא, עמיד. הכוונה היא לאחסון תפוחי-אדמה ובשל בעונת היבול למספר חדשים בוספים לחלוקה. לשם כך דרוש סכום גדול. בחלק משתפיים המשוקים בעצמם, וחלק יחסר עוד. לעת-עתה א השגנו אפשרות לקבל חצי מיליון ל"י - ואנו מנקשים לאשר זאת.

י. גורני:

כיצד חילקו את האשראי עד עכשיו?

י. אפרתי:

אצאא חילקנו 4,000,000 ל"י. טהם לתבואות, אחסנה וקניה - 2,430,000 ל"י, שעורה וחטה; לארגונים כלכליים להגדלת ההון החוזר שלהם - 1,000,000 ל"י; למפרעות לירקות - 570,000 ל"י, סך-הכל - 4,000,000 ל"י.

הכסף חולק בין כל הגורמים, כל הסקטורים, בהתאם להיקף הייצור שלהם. מסרנו למשביר 1,000,000 ל"י, הכולל מפרעות גם לחיטה, כי חיטה מרוכזת רק אצאא במקומות הקטנים עם המשביר. להכנת זרעים "בזרע", על ידי המשביר, נתנו 400,000 ל"י. לחברת "הספקה" למטרה זאת - 200,000 ל"י; לעמיד - 100,000 ל"י; "שוק חקלאי" - 30,000 ל"י; תנובה - 700,000 ל"י. אם לגבי קניה מסרנו למשביר, הרי מפרעות אצאאאאא להחסנה מסרנו לתנובה נגד ערבות התוצרת ביצים וחלב. "הספקה" ו"עמיד" משמשים גם סוחרים וגם מרכזי אצאאאא התוצרת.

בארגונים כלכליים, ארגונים אזוריים של ההתיישבות העובדת - 800,000 ל"י; הספקה - 120,000 ל"י; עמיד - 60,000 ל"י; שוק חקלאי - 20,000 ל"י.

מפרעות לירקות: - תנובה - 450,000 ל"י; "טנא" - 80,000 ל"י; "עמיד" - 40,000 ל"י. היות ו"המשביר" הוא המרכז העיקרי של השעורה והיות וגורמים פרטיים יצטרכו לקנות אצלו, במידה שהם יקנו מהמשביר שעורה הם יקבלו ממנו הלוואות כמו כל קוני שעורה. נתנו זאת לעת-עתה לאלה אצאא היוצרים שעורה, אבל זה יחזור לקונים אם יקנו זאת במשביר. המכירה איננה חפשיית, אלא לפי הרשאות של משרד המסחר והתעשייה.

ז. סוזאני:

אינני זוכר שאושרה הלוואה לארגונים כלכליים להגדלת ההון החוזר.

י. אפרתי:

אשרה, בהתאם להחלטות של המועצה הכלכלית. המיליון הראשון שאשרה היה מיליון ל"י מפרעות לקניה. הסכום של 3,000,000 ל"י היה מכוון לאיסוס ולארגונים כלכליים להגדלת ההון החוזר ולטיפוח גידול ירקות בקיץ. כל הסכום של 4,000,000 ל"י זהה ערבות. המועצה הפרטית - 180,000 ל"י; עמיד - 60,000 ל"י; שוק חקלאי של יצרנים קטנים מפוזרים. משי הפועל המזרחי מאורגנים רולם בארגונים הכלכליים.

א.ג.

ישיבת ועדת הכספים
21.5.52

האם המספרים האלה הם סופיים, או האם אפשר יהיה לתקן זאת אם הפרופורציה איננה נכונה?

ח. אריאלי:

אני חושב שהפרופורציה נכונה, אבל אם יוברר שאין היא נכונה - נתקן זאת.

י. אפרתי:

אני בעד הערבות. אני מבקש שתהיה הזדמנות של בירור נוסף ביחד עם חבר הכנסת אשכנזי, כי לפי עניות דעתי הפרופורציה אינה מתאימה. פה מדובר בשאלת חיים ומוות.

י. פורדר:

(10.45)

(אחר-כך רשם ב.ש.)

לפני כן רשמה אב

עדת הכספים
21.5.52

בש/שב

אני מניח שלאחר הביאורים אפשר לאשר את הערבות.

יו"ר י. גורי:

הערבות אושרה

סוזי יב:

אני מבקש את היושב-ראש שוב להזמין עבורנו את הפרוטוקולים מישיבות המועצה הכלכלית וכן

הדיונים על האשראי בוועדת הכלכלה.

יו"ר י. גורי:

אנו עוברים לסדר היום, וממשיכים בחוק לתיקון פקודת מס ההכנסה.

ד. קטרנו:

אני מבקש להשום בשם שר המשפטים הסתייגויות בדבר "חוגי צבור שונים" וכן ביחס לשני ראשי-

משפחה.

בדר:

הוא יכול להסתייג כחבר הכנסת יוסף א ולא בשם המשלה. אם זוהי הצעה של המשלה, אריך נציג

משלה בוועדה למסור הסתייגות בשם המשלה.

ד. קטרנו:

זוהי פרוצדורה מקובלת כאשר אין לממשלה התנגדות לעצם הענין, אך נציגי משרד המשפטים מודיעים

שר המשפטים על ליקוי בניסוח.

יו"ר י. גורי:

אבדוק אם יש תקדים בענין זה, ולא - אניא את הענין לוועדת הכנסת.

אנו עוברים לתיקון 25:

25. סעיף 56 לפקודה יתוקן כך:

במקום המלים "או במשך 4 שנים לאחר תום שנת השומה", יבואו המלים "או תוך 6 שנים לאחר תום שנת השומה, או - אם הנישום עשה אחד הדברים המפורטים בסעיף 79 בכל ענין הנוגע לאותה שנת שומה - תוך 15 שנה".

יו"ר י. גורי:

בקשר לסעיף זה נתעוררו מספר ספיקות: אם מפליגים אחורנית, יכולות להיות כאן כמה אפשרויות:

חת - תיק שנזדמן לטיפול מחדש, פותחים אותו מחדש; שניה - יכולה להיות שיטה וללת של פתיחת תיקים; שלישית - אין פותחים תיקים חדשים אלא במידה שיש חובות תקופת המנדט.

היו"ר י. גורי:

אשר למשאלתו של חבר הכנסת סוזאייב, בדצוני לומר שדיברתי עם שר האוצר, ועוד השבוע נקבע ישיבה בהשתתפות שר האוצר והד"ר יוסף בנוגע למתרחש באמריקה.

אשר למענה שעד היום לא התקיימה הישיבה - הרי

הסיבות ידועות לכולם.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת בדר, פניתי לנשיאות

הכנסת בענין זה, ונאמר לי שמכינים תכנית חדשה. אחרי שתבדוק התכנית - יביאו אותה לוועדת הכספים. כעת אפנה לנשיאות הכנסת בכתב ואומר שוועדת

בש/שב

לא היתה התנגדות שיגבו חובות, אך היתה התנגדות שיפתחו מחדש את תיקי ממשלת המנדט. הנימוק הסכריע לכך הוא, שבתקופת טיוט ממשלת המנדט פנו המוסדות הלאומיים למשלמי המסים לא לשלם את המס לממשלת המנדט אלא למוסדות הלאומיים.

מר ברגמן:

סעיף זה יופעל במקרה שטישהו נתפס על הצהרה בלתי-נכונה של הכנסתו. כתחליף לפרוצדורה פלילית, יפתחו את התיקים שלו מתקופת המנדט ויגבו ממנו גם בעד שנים אלו. גם למשלם המס נעים יותר לשלם סכום כסף מאשר ללכת למשפט פלילי. גם שר האוצר מסר ב-1949, שאין בכוונתנו לפתוח תיקים אלא כאשר טישהו נתפס בנסיון להונות את אגאאא המדינה. אם הדבר רצוי, יכול שר האוצר לחזור על הצהרה כזו.

י.רוקח:

אין לנו התנגדות להחליף "4 שנים" ב-"6 שנים", אבל בתנאי שזה לא יחול על התקופה שלפני ה-1 באפריל 1948.

ח.אריאב:

אני מבין שצריך לקבוע עבריינין מועד. מאחר שאין אנו רואים אגאאאאאא את העלמת ההכנסה לממשלת המנדט כעבירה מבחינת מבט לאומית, הרי שאדם העובר עבירה כזו במדינת ישראל פעם אחת אינו עבריינין מועד, ולכן אין לקבוע אותו על מעשיו בתקופתממשלת המנדט.

י.בדר:

מי יקבע, אם הנישום עשה אחד הדברים המפורטים בסעיף 79? מכיון שזהו ענין פלילי, יכול לקבוע זאת רק בית-המשפט, ויש לכתוב דבר זה בצורה.

ד"ר ברגמן:

אם מישהו עבר על סעיף 79, צריכה להיות בדיקה של בית-המשפט, אך למשלם המס הרבה יותר נוח שזה לא ייעשה בבית-המשפט, אלא אם נאמר לו: מאחר שעברת על סעיף 79, אנו פותחים את התיק ובאפשרותך לערער על כך בפני בית-המשפט.

מר קטרנו:

במידה שרוצים לקבל את ההצעה ש-6 השנים ו-15 השנה יתחילו משנת השומה 1947/48, צריך לקבל את החוק עוד שנתיים, כי לא טוב לחוקק חוק אגאאאא שיכנס לתוקפו כעבור זמן.

אגאאא סעיף 25 - נ ת קבל
הסתייגות לחבר הכנסת סווייב

היו"ר י.גורני:

הישיבה סגורה.

הישיבה נבעלה ב-12.00.

היו"ר י. גורני:

אשר למשאלתו של חבר הכנסת סוואייב, בדצוני לומר שדיברתי עם שר האוצר, ועוד השבוע נקבע ישיבה בהשתתפות שר האוצר והד"ר יוסף בנוגע למתרחש באמריקה.

אשר לטענה שעד היום לא התקיימה הישיבה - הרי הסיבות ידועות לכולם.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת בדר, פניתי לנשיאות הכנסת בענין זה, ונאמר לי שמכינים חכנית חדשה. אחרי שתברר התכנית - יביאו אותה לוועדת הכספים. כעת אפנה לנשיאות הכנסת בכתב ואומר שוועדת